

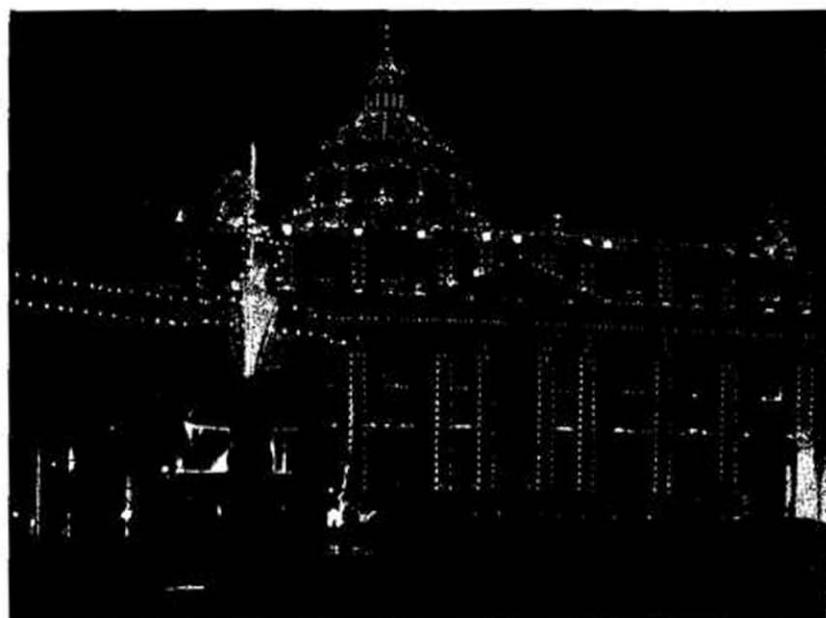
I. ГОРОДЕЦЬКИЙ

ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ...

(Мартиологія Української Католицької Церкви
в образках)

Вже від 1945 р. очікували українські запроторенці в Німеччині гостини Преосвященішого Владики Івана у себе — тож широю радістю дитини запалали серця всіх тепер, що ось по майже десятюх роках небачення, знову зможуть стрінутися і поговорити — зі своїм улюбленим Архипастырем — єдиним проживаючим між нами на всіх 10-ох наших Спіскопів, що їх нам забрало воєнне лихоліття.

Згодом ми довідалися про близькі мотиви цього історичного факту¹⁾:

Собор св. Петра й Павла в Римі — освічений вночі на великий празник

„...Святіший Отець, беручи під увагу тимчасове положення, в якому знаходяться українці в Німеччині, не вважав за відповідне приступити до номінації спеціального

¹⁾ Лист Апостол. Екзарха Епіскопа А. Й. Мюнхса до в. о. Апостоль. Візитатора о. Н. Вояковського з дня 9.II. 1948 р. ч. 841/48; гл. „Уряд. Вісник“ Ап. Візитатури Українців Католиків в Німеччині, Мюнхен, ч. 3/45, стор. 1-2.

Ап. Візитатора з єпископським характером, але постановив повірити душпастирську опіку над українцями в Німеччині Ексцеленції Монс. Іванові Бучкові, Єпископові тит. Каді, з'єднюючи таким способом у Його руках всю справу релігійної опіки над українцями, що мешкають у краях Західної Європи".

Святіший Отець Папа Пій XII.

Дня 14. квітня 1948 р. повища вістка сталася дійсністю! З теплими проміннями весняного сонця, що цього дня перший раз повною силою освітило зимні казарми українських „ділістів” та огріло їхні серця — в цю прекрасну дину Ювілейної Весни Народів (1848 — 1948) понеслася широким гомоном з Мюнхену по всіх українських таборах Захід.

Цю невеличку книжечку-альбом видаємо з нагоди Апостольської Візитації Української Католицької Церкви в Німеччині Преосвященішим Єпископом Д-ром Іваном Бучком. Радіючи цим небуденним Празником — наші думки линуть, у Рідний Край, наші уста цілують цей тернистий шлях, яким ступає сьогодні наш Рідний Нарід, а особливо наша Рідна Церква...

Хай же наша радість сплететься з цією журбою в одну всенародну молитву за наше воскресіння!

Рівночасно з тим хай ця скромна праця спонукає наших істориків до написання великих праць-епопеї для висвітлення національної мартирології українського народу й його Церкви під сучасну пору та для прославлення наших Степінаців, наших борців із Альказару, наших героїв і мужників за найвищі ідеали.

В Регенсбурзі, 24 квітня 1948 р.

Автор

— o —

Накладом: Тезариства Українських Абсолвентів св. Богословії ім. Митрополита Андрея Шептицького в Мюнхені,
та
Ліги Українських Політичних В'язнів — філії Регенсбург.
Технічними засобами Видавничої С-ки „Українське Слово”.

Oberhirtliche Druckgenehmigung unter Lizenz Nr. 6

Druck: Mittelbayerische Zeitung, Regensburg

Б. Р. 1948 на чужині...

Ранню весною 1948 р. рознеслася блискавкою по сірих таборах українських скитальців радісна вістка:

„Преосвящений Владика й єдиний українсько-католицький Єпископ по цей бік „Залізної занавіси” Др. Іван

**Преосвящений Єпископ Кир Іван Бучко
Апостольський Візитатор Української Католицької Церкви
в Західній Європі.**

Бучко іменований Апостоль. Столицею в Римі Апостольським Візитатором теж і для української католицької Церкви в Німеччині й незабаром приїде назустріч зі своїми вірними".

Німеччини ще одна радісна вістка, що огрила й наші душі та запалила наші серця: **Преосвященіший Владика Іван уже приїхав у Німеччину, є між нами і незабаром відвідає наші табори!**

— o —

20 років минає, як у славному городі князя Льва, перед Св. Престолом Собору Св. Юра відбулася хіротонія Преосвященшого Владики Івана на Єпископа-Помічника

Собор св. Юра у Львові. Символ величі й центр українського життя у Західній Україні, сьогодні без своїх Владик

Львівської Архиєпархії, а десять років минає, як Владика Кир Іван залишив Рідну Землю і з доручення Апостоль. Престолу вийшов у далеку дорогу — на візитaciю українців-католиків в Південній Америці. Було це кілька тижнів перед II-го світ. війною!.. Преосвященіший Владика від'їхав до Америки, відвідав там наших емігрантів, поблагословив їх на дальшу працю; після того ще деякий час проживав у Північній Америці (Філадельфія, Нью-Йорк), бо воєнні обставини не дозволяли Йому повернутись на Україну. Щойно по довгих стараннях та по різних перепонах вже в часі плавби по морю — повернувся в Європу, але тільки до Риму. На Україну Його німці не пустили.

Бл. п. Митрополит Андрей Шептицький —
як Голова Української Католицької Церкви.

Коли літом 1939 р. Преосвящений Владика Кир Іван покидає Галичину, — польське шовіністичне правительство раділо дуже, що позбувається ревного іерарха та палкого патріота всієї України. Зате українці зі слізами в очах працювали своєго улюблена Владику і раді були б задержати Його за всяку ціну у себе надалі. Але Всевидочний Бог, що бачив темні хмари жахливої світової завірюхи, яка чорним зависла була оливом над Україною — з великої любові до тієї Чарівної України, мав інші плани!..

Наш Владика, сердечно працюючи всіма — відіхав; ми лишилися, а за короткий час почалась друга світова війна. Сьогодні, по дев'ятьох роках, переживши страшну трагедію Нашого Народу, яка зрештою і до нині ще не закінчилася — ми ясно зрозуміли тодішнє зар'ядження Бож. Провидіння і з глибини душі кличемо в радості: „Великий Ти Господи і чудні діла рук Твоїх!” — Ми вдячні Богові, що в особливіший спосіб заховав нам при життю хоч одного Архипастыря, коли дев'ятьом іншим положив на голову найвище відзначення, яке людина може дістати на землі — вінець Слави св. Мучеників і Героїв. І тому нині, витаючи — на жаль, як вигнанці на чужій землі — в ці чарівні весняні дні Нашого Дорогого Іерарха між собою, — ми за нашим генієм у глибокій покорі кличемо: „Не нам на-приу з Тобою стати, не нам діла Твої судить”... Нам, Боже, що сьогодні на очах Новітніх Вавилонських Ріках скитаємося забуті всіма — треба твердо вірити у ласку Твоего Милосердя, що Ти знову, як об'явив нам тому 10 років Свою батьківську любов на особі Преосвященішого Владики Нашого Кир Івана — об'явив її ще раз і це вже незабаром над цілою Українською Землею і над геройським Українським Народом та обернеш нашу загальнонаціональну трагедію, у св. радість всенационального Воскресіння й у велику славу на волі!

— о —

С у Нашого Народу на Рідній Землі чудовий прадідний звичай — в усі великі празники (напр. Христового Різдва, Воскресіння, Храмовий День, Зелені Свята і т. п.) поминати і Тих, що від нас відійшли чи за нас полягли на полі слави. Таке вже наше доля-буття на оцій „долині плачу”, що тільки там справжнє життя і дійсна радість, де ця „радість з смутком обнялася...” Тож радіючи нині приїздом Високодостойного Гостя Нашого з „Вічного Риму” і тим благословенням, яке Він нам приносить від св. Гробів Верховних Апостолів Петра й Павла, й глибокими думками Його Архі-

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНИЙ КИР ЙОСИФ
Митрополит Галицький, Архиєпископ Львівський, Єпископ
Кам'янець-Подільський. Наслідник бл. п. Митроп. Андрея
на Митрополичому Престолі у Львові, тепер на засланні.

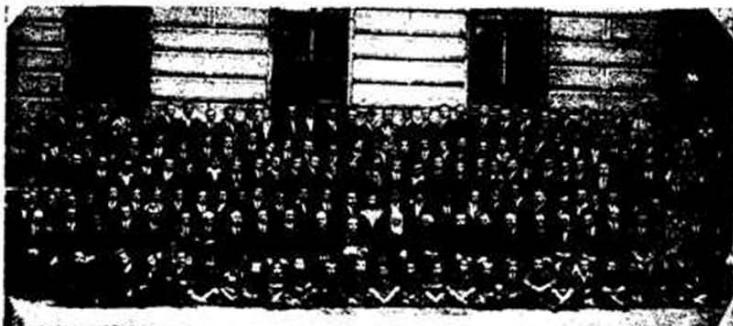
Як колись з Київських Гір з рук св. Андрея Первозванного, так в 1900 — 1944 рр. із Львівських свят-Юрських Гір з рук Андрея Второзванного — сплило благословення на цілу Україну!.. (На Празнику св. Юра 6.V. 1938 р. у Львові. Побіч Митр. Андрея стоять оба Львівські Єпископи-Помічники: Кир Іван Бучко й Кир Микита Будка).

пастирських наук, і щирими батьківськими радами — ми рівночасно згадаймо в любові й Нашу Рідину Батьківщину, Наши Дорогий Нарід, Наших Славних Борців за св. права людини, Наших Архиереїв —мучеників, що вірні Христовим Заповітам, залишилися на своїх високих постах і нині деякі з них вінцем слави — мучеників покрилисся, а деякі з тисячами священиків і мільйонами своїх вірних мирян, в каторгах новітнього антихриста — неповинно караються.

Хай же цих кілька незугарних слів і тих кілька скромних світлин наших Святців-Героїв і наших Високодостойних Ієархів, що їх містимо в цій повітальній книжечці, будуть для нас в цей радісний празник свіжою незабудькою про Них! Їх немічні тіла наїздник може вбити, але Їх бодрого Духа не вб'є і цей Дух поведе нових борців України — їх духових синів і дочок до нової боротьби й до остаточної перемоги. І хоч ми на чужині й хоч осамітнені й модерний світ ще нас не бачить, ні наших мільйонових жертв

за ці ідеали, за які й він притиснений до муру смерти починає боротись; ми радіємо, що ми все ж таки не самі, над нами Покров наших славних Героїв і Мучеників і через них — з нами Бог! Його ж поміч могутніша за атомові бомби, Його ж перемога абсолютно певна!

Сполучивши так радість зі смутком, Рідний Край з еміграцією, нашу працю і ціле наше життя-буття з нашими молитвами й Архиерейським благословенням Преосвященішого Нашого Владики — в одну могутню всенародну молитву перед Престолом Всевишнього й прикрасивши її рівночасно жемчугами терпін'я і жертвенної крові мільйонів

Митроп. Андрей — Основник й Єпископ Іван Бучко — Ректор духовної гімназії т. зв. „Малої Семінарії” у Львові, 1930 — 1939 рр. посеред учнів і професорів тієї ж гімназії. (Коли в 1930 р. польське „пацифікаційне” правительство розв'язало багато українських гімназій в Галичині — Митроп. Андрей оснував для покривдженіх українських дітей гімназії під патронатом Церкви у Львові й Рогатині — т. зв. „Малі Семінарії”)

наших св. борців — ми можемо бути певні, що скінчиться наше скитання і поневірка, опадуть кайдани з нашого народу і ми як справжні люди заживемо на Вільній Батьківщині.

Тож витаючи, Вас Високопреосвящений Владико й наш Дорогий Батьку, оцими сірими рядками, але щирими й з глибини нашого серця пливучими — просимо Вас дуже: благословіть нас усіх, увесь наш Український поневолений народ — на св. чин і на щасливу путь у Край Святий, у мир хрещений — на нашу славну Україну!

ЕПІСКОП ІВАН БУЧКО Й УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ

I

Положення, в якому опинились українські емігранти — запроторені другої світової війни по розвалі Німеччини та її сателітів, було жалюгідне і трагічне: повоєнний хаос і матеріальна нужда, неясне поняття в окупаційної влади про європейські проблеми і, в зв'язку з тим, непевне наше правне становище, часте насильне вивозування наших емігрантів «на родину» — (трагічні події в Пассав, Векшайді, Дахав, Пляттлінгу, Тюбінгені і т. д.), огідна лапанка по вулицях визначних наших громадських діячів і колишніх старшин визвольної боротьби 1917—21 рр. (відомі події в Мюнхені, кавфбойрені й ін.), а то й насильне упроваджування багатьох з них ночами через прерізні «репатріаційні комісії», що досить свободно гуляли собі в перших повоєнних місяцях по всіх теренах Німеччини; тавро, «коляборантів» і «воєнних злочинців», що його ворожа пропаганда старалася насильно випалити на зболілому організмі українського народу — того народу, який найбільше жертв приніс у цій війні, а в зв'язку з тим, трагічні події в Гогенфельсі, Герсфельді, Фюссені і ін.; брак юридичного центрального представництва української еміграції, труднощі контакту з нашою старою заокеанською еміграцією, сумні вісті з Рідної Землі, які тут і там прилітали за Дунай — ЦЕ ВСЕ й багато ще іншого створювало стан безнадійності й одчаю та, наче меч Дамокла, висіло в 1945 р. над українською еміграцією...

Емігранти інших державних націй скоро знайшли моральний підтрим та матеріальне забезпечення у своїх за кордонних державних представників, у своїх посольствах, амбасадах чи еміграційних урядах. Українські скитальці могли тільки з дитиною заздрістю дивитись, як різні чужі зв'язкові офіцери, наче ластівки перед дощем, уганяли автомашинами по тaborах своїх скитальців та йшли їм з усякою допомогою й часто, як треба було, то і літаками забирали своїх людей на рідну землю — (французькі емігранти). У нас того всього не було! Не диво, проте, що сотні тисяч, а може й мільйони наших братів і сестер, збаламучені різними агітаторами та часто не маючи нізвідки допомоги, ні поради, поверталися на схід — на нові категорії...

Такий стан тривав більше як пів року і щойно 1946 р. приніс деяке прояснення та нервове відпруження серед на-

ших скитальців. Головно позначилось це від тієї хвилини, коли відомий виступ деяких державних мужів Англії й Америки на конференції Об'єднаних Націй, а передусім високогуманна оборона всіх скитальців, що її провела на одному засіданні ОН п. Елеонора Рузвелт — внесли промінчики країні майбутності в пригноблені наші душі. Очевидно не сталося це само з себе, багато причин тут діяло, з багатьох місць ішли про нас старання, про що ми мали змогу аж далеко пізніше довідатись.

ГІСТЬ ІЗ НОВОГО СВІТУ

о. Д-р. Василь Кушнір між українською еміграцією
в Європі в 1946 р.

Правда, вже і в цьому першому періоді (від травня до грудня 1945 р.) в кожній майже місцевині скупчення української еміграції проходить організаційне життя, всюди трапляються ідейні одиниці, які навіть ризиком власної екзистенції беруться до громадської роботи та до акції самодопомоги, постають повітові й обласні комітети чи представництва, організуються обидві наші церкви, проводяться численні інтервенції в окупаційної влади, і т. д. Нарешті, 31. жовтня 1945 р. відбувається назір в Ашаффенбурзі Центральний З'їзд Представників українських еміграційних осередків з усіх трьох зон, на якому створено ЦПУЕ. Але

ані цей З'їзд (ані другий Регенсбург-Ділінген в 1947 р.), ані саме представництво не дістали формального визнання, і через це наше правне положення залишилось і надалі все ж таки не вияснене.

II

Шукаючи порятунку, очі всіх звертались раз-по-раз на нашу заокеанську еміграцію, а передусім — на Вічний Рим!... Там, у Ватікані, долею Божого Провидіння остався

Український посол до Канадійського Парляменту п. **Антон Глинка** — між українськими емігрантами в Європі в 1947 р.

по цьому боці «залізної куртини» ще один наш Архиєрей і Великий Громадянин — **ЄПІСКОП Д-Р ІВАН БУЧКО**. Кожний українець відчув, що саме в ці критичні хвилини нашого життя, так тут, на еміграції, як і в Рідному Краї і насамперед — з цього найвищого духового ареопагу світу може прийти нам поміч! У своїх сподіваннях і надіях ми не завелись. Як у Канаді й Америці, так і в Ватікані вже віддавна, ще далеко до кінця війни, йшли великі старання про нас. Наші брати за океаном ще перед 1945 р. творять у Лондоні **Українське Центральне Допомогове Бюро** і руками двох канадійських старшин — українців: сотн. Панчука та сотн. Фльорака — подають нам уже в 1945 р. першу допомогу. Небуденним святом для всіх українських скитальців

був факт приїзду спочатку 1946 р. до нас у Німеччину представника всіх наших заокеанських товариств і організацій — о. д-ра Василя Кушніра. Його гостина внесла багато сонця в похмурі дні гіркої нашої скитальщини та допомогла нашим представництвам розв'язати не одну затяжну

Преосвяченіший Кир Йосафат Коциловський
Єпископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький. Тепер на
засланні. За найновішими вістками помер смертью
Священно-мучиника.

проблему в окупаційній влади. Згодом за ним приїжджає в англ. зону о. сотн. М. Горошко, а далі з Америки д-р Володимир Галан, нарешті — з початком 1947 р. з Канади заїжджає аж до Регенсбургу посол Антін Глинка, а в два тижні по ньому знов д-р Галан та інші. В наслідок цих усіх старань і поїздок була спільна конференція представників українських еміграційних осередків з Америки і Західної Європи, що відбулася в Парижі в листопаді 1946 р.

Однак, першим та найголовнішим нашим оборонцем і наче українським амбасадором у Ватікані — в цьому святому осередку християнського світу — від довших років

Преосвященіший Кир Григорій Хомишин
Єпископ Станиславівський. За автентичними вістками по-
мер на засланні смертю Священномуученика.

по цей день є наш Преосвященіший Владика Д-р Іван Бучко. Кілька разів доводилось теперішньому Святішому Отцеві Пієві XII виступати в часах війни й по війні в обороні людства та скитальців перед терором другої світової війни та її жахливих наслідків. Немає сумніву, що Єпископ Іван Бучко є тим, який перед Ватіканом заступає нас, українців. Коли в останніх місяцях 1945 р. з Ватікану виїжджає офіційна Папська Місія, складена з кількох десятків делегатів під проводом одного архиєпископа до різних еміграційних

осередків усіх національностей в Німеччині — то за старанням єпископа Бучка до українських запроторенців як офіційний представник Ватікану приїжджає в цій делегації **Всв. о. д-р Петро Дячишин.**

Він є першим вістуном доброї вістки, що загостив в наші табори та влив в наші зболілі серця багато надій і моральної сили. Він перший протягом кількох місяців об'їжджає всі осередки української еміграції в усіх трьох зонах,

**Осиротілі наші Церковці на Рідній Землі.
Іх господарі-священики караються в неволі.**

складає офіційні візити від українців окупаційній владі і через це підносиТЬ престиж українських скитальців. **Йому першому** щастить продістатись до наших братів у французькій зоні, що «страха ради юдейського» мусіли скриватись у польських таборах перед невідомим зловісним завтра... 5—7. грудня 1945 р. шановний делегат загостив і до Регенсбургу і в приміщенні Обласного Комітету (Дрезденський Банк, Нойпфарплац 14/II) 6. 12. 1945 р. в пополуднє-

вих годинах виголосив бесіду до численних представників української еміграції міста Регенсбургу й області, вітаючи всіх від Святішого Отця й Епископа Бучка, інформувавши про всі актуальні справи та давши вичерпні відповіді на поставлені запити. Свою промову о. д-р Дячишин закінчив підкресленням, що він, хоч католицький священик і офіційний представник Ватікану, приїжджає до всіх українців, як католиків, так православних! На закінчення сказав таке: «...полишаючи релігійні справи та непорозуміння Божій

Преосвящений Кир Микита Будка
Єпископ-Помічник Львівський. Арештований і засланий
большевиками.

волі і часові, любім свое, шануймо чуже та в єдності ідімо вперед як один народ до однієї великої мети!» Ввечорі цього дня відбулася ще довірочна нарада з о. Делегатом, що протянулась до 2 год. вночі. Гостина о. д-ра Дячишина була справді великим празником для всіх українських скитацьців. По цій візиті прийшла в березні 1946 р. гостина о. д-ра Кушніра, (а за нею о. М. Горошка в англійській зоні). Так то перші українські священики були для нас англіями благовістя!

Вдячна за цю несподівану й милу візиту, управа Українського Обласного Комітету в Регенсбурзі написала в імені всіх емігрантів регенсбурзької області до Його Преосвященства Кир Івана листа, в якому сердечно дякувала за всі його

старання для нашого спільногодобра. На цей наш скромний лист у скорому часі прийшло від Преосвященого Бучка цінне архип. послання — повне батьківської любові до нас (тексти цих листів поміщуюмо в книжці). З цих листів ще більше стало нам усім ясно, яку велику історичну працю і як багато старань для нашого загального добра проробив Святіший Отець! З цього авторитетного джерела прочитали ми і зрозуміли, що єдино правдива допомога в цих важких

Преосвящений Кир Микола Чарнецький
Апостольський Візитатор для вірних візантійсько-слов'янського обряду на Волині, Поліссю і т. д. Тепер на засланні.

Преосвящений Кир Григорій Лакота
Єпископ-Помічник Перемиський. Тепер на засланні.

часах може прийти нам тільки від Апостольського Престолу. В цьому ми ще більш упевнилися, коли 23. грудня 1945 р. Папа Пій XII видав свою славну ЕНЦИКЛІКУ з нагоди 350-ліття з'єднання української церкви під проводом Київської Митрополії з Апостольською Столицею в Римі. В цій

Всесвітліший о. Д-р. Петро Вергун
Апостольський Візитатор Української Католицької Церкви
в Німеччині в 1940 — 1945 рр. Тепер на засланні.

Енцикліці теперішній Папа Пій XII, переповідаючи історію наших унійних змагань за єдність церков від найдавніших часів по сьогодні, в кінцевих словах виступив з обороною проти нинішнього жахливого переслідування української Церкви та українського народу новим найзником на українській землі. Це найбільш авторитетна оборона української справи на міжнародному форумі від довгих століть. В обороні української церкви і народу промовляв ще пару разів через Ватиканське радіо д-р Є. Тіссеран, кардинал Свящ. Конгрегації для Східніх Церков, а за ними обома про переслідування української Церкви й народу та взагалі про українську проблему заговорили майже всі католицькі газети світу (гл. брошурку „Чужинці про Україну").

Щоб однак — конкретніше й ясніше сказати хоч про деякі добродійства, що їх учинив Апостоль. Престіл для ЦІЛОГО українського народу — тільки за останній воєнний період по 1948 р. — безперечно за великим старанням нашого Преосвященішого Владики Кир Івана, дозволимо собі короткою нотаткою відмітити декілька:

1) Епохальна подія в житті української Церкви взагалі, а українсько-католицької зокрема — це **поява нових наших богослужбових книг**, що починаючи від 1940 р. по сьогодні видає їх Апост. Престіл. Ці книги, зладжені на основі найстарших українських джерел (автентичних) з часів митрополитування Петра Могили й Йосифа Рутського — в матерії інтерпретації своїх коментарів й рубрик спираються часто на ще давніших джерелах київських, аж до 15 стор. назад — часів Митроп. Ізидора — стануть напевно незабаром основою нового життя в Українській Церкві, як у діаспорі так і в Україні. Отже йде могутня струя і широко закроєна акція, започаткована та так світло й консеквентно майже через половину сторіччя проведена Великим Митрополитом Андрієм Шептицьким і його співробітниками: **Очистити наш чарівний обряд і нашу релігійно-духову культуру від чужого намулу** (як по стороні католицькій так і православній) та привернути їм давню красу й через це звільнити нашу Церкву й наш народ від релігійно-політичних пут обох наших сусідів!. Подія ця, відома сьогодні тільки нечисленним колам нашого громадянства, стане напевно початком ренесансу обох віток нашої Церкви.

Як велике історичне значення для нас, як християнської нації, має поява нових богослужбових книг та уніфікація обряду в його давній красі (без „російської синодальщини" й „польського окатоличування") сучасність ще не

може належно оцінити. Це однак оцінив уже своїм віщим духом бл. п. Митроп. Андрей. Коли в 1941 р. одержав Він з Риму перші примірники цих книг, то наче Симеон Богоносець закликав Він у великій радості: „Тепер вже можу спокійно вмирати, бо наша ідея релігійно-церковного поєднання починає поволі ставати дійсністю!”

Немає двох думок, що неодну цеголку до цієї величної ренесансової будівлі нашої Церкви доложив Преосв. Владика Іван.

Преосвящений Кир Іван Лятишевський
Єпископ-Помічник Станиславівський. Тепер на засланні.

2) Друге безперечно велике та історичне діло Єпископа Івана (про яке небагато людей сьогодні знає, а деято часом мильно інформує чи інтерпретує) — це урятування 10000 стрільців і старшин нашої армії полонених „Дивізії Галичина” в Ріміні в Італії від насильної депатріації, то є

від певної загибелі. Як багато труду і старань прикладав до цього діла Преосвящений Владика Іван — свідчить та-кий факт: В приватних листах до своїх приятелів Впреосв. Кир Іван вже раннім літом 1945 р. писав в справі цих по-лонених м. ін. таке: „...Я спати не буду, аж доки їх не вря-тую!..” І фактично, так довго старався у ватиканських ко-лах та серед впливових дипломатичних осіб світу, так дов-го „не спав”, аж поки наших полонених не забезпечив від примусового повороту „на родину” та не переселено їх у безлечне місце¹⁾). Не згадуємо тут вже про те, що теж зав-

БОГ І УКРАЇНА — це основні Ідеали, за які від 1943 р. — по сьогодні бореться Українська Повстанча Армія. На зним-ці — Полева Служба Божа старшин і стрільців УПА. в лісі над Сяном. Править Службу Божу **Курінний Капелян о. Я-воренко-Радьо**, що поляг геройською смертю в часі рейду в західну Європу в 1947 р. осінню.

Фото: сотн. УПА — Мар.

¹⁾ Для порівняння пригадаємо, які то трагічні картини само-вбивств діялися з подібними російськими полоненими з „РОА” напр. в Дахав, або в Деглендорфі й Плятлінгу, коли в 1945 р. їх насилу репатріовано!

дяки Їх Преосв. Кир Іванові покращали й умовини життя та праці наших полонених в „рімінських шатрах” над Адріяником та буйно зацвіла культурна праця у їх таборах. М. ін. декілька соток наших молодих стрільців-абітурієнтів мали можність закінчити гімназію та одержати повноправні матуруальні дипломи, склавши іспити зрілості перед спеціальною матуруальною комісією з Ватикану. Не диво, що зі спонтанним ентузіазмом витали наші полонені Впреосв. Владику Івана, коли Він 1945 р. загостив до їх табору в Ріміні.

Кардинал Д-р Є. Тіссеран
Секретар Свящ. Конгрегації Схід. Церков

3) Про третю заслугу нашого Владики для української нації — хай буде нам вільно зацитувати одну нотатку з газети „Америка” ч. 94. з 2.XII. 1947 р. стор. 1: „5000 доля-

тих екзархатів для нас українців, це справді великанське добродійство!

Напевно щасливим ініціатором та найкращим дорадником в цьому історичному ділі був наш Впреосвящ. Владика Іван.

І так можна крім тих чотирьох-п'ятьох великих діл, пе-

Преосв. Єпископ Кир Теодор Ромжа
Аpostольський Візитатор і Адміністратор Мукачівський.
Помер смертю Священномученика в 1947 р.

речислити ще кількадесят подібних добродійств і ласк, що від Святого Апостола. Престолу спилили на наш народ — за посередництвом нашого Дорогого Владики. Але... мо-

же ще передчасно про них сьогодні вже писати чи навіть говорити.

Тут тільки коротко згадаємо ще про два-три: 1) Піклування про нашу Церкву на чужині та створення Ап. Делегатур і місійних станиць для українських емігрантів в різних державах Захід. Європи (Франції, Англії, Бельгії і т. д.)

Всесвітліший о. Микола Вояковський
від 6.II.1945-13.XII.1947 р. управляв самостійно Апостольською Візитатурою українців католиків у Німеччині. Відтак Генеральний Вікарій Кир Івана, Ап. Візитатора українців у Західній Європі.

та на переломі 1947/48 рр. теж і в Німеччині. 2) Старання про морально-правне та матеріальне забезпечення і переселення української еміграції з Німеччини у кращі країни і т. д.

Але ще раз підносимо й особливо підкреслюємо, що найвище добро для нас як християн (що „землю з небом в одно лучить”) — це репрезентація українським Архіпастырем, Впреосв. Кир Іваном, української Церкви і народу в цій централі християнського світу, яким є Ватикан.

В зв'язку з тим в'яжеться і найвища ласка, честь і слава для української нації та Її Високодостойного Репрезентанта, але й рівночасно найбільша відповідалність і най-

вищий релігійний і національний обов'язок Впреосвящ. Владики Івана: Його заступництво перед Богом цілої української нації в цьому Святому Місці й Його Святехаристійні жертви й молитви за весь народ перед Престолом Всешинього у стіп св. Гробу Верховних Апостолів Петра й Павла, Його часті інтервенції перед Святішим Отцем та високими Архипастирями християнсько-католицького світу в справі добра, слави й кращої майбутності українського народу.

Ми були б дуже бідні й осамітнені, якщо б українська нація (яка, як недержавна не має своїх репрезентантів по чужих державах), яка вже довгі роки веде св. боротьбу з демоном цілого християнського світу й в цій боротьбі

приносить мільйонові криваві жертви, не мала б свого Представника ще й там, де Христос є Царем!? Тільки за останні роки другої світової війни — дев'ять наших Архипастирів, кілька тисяч священиків та кілька мільйонів вірних покрилися багряницею великих мучеників за Христа, Україну й за крашу майбутність цілого людства. А коли до цього числа жертв із Західної України додати ще кілька десятка — (коло 30!) — Архипастирів Української Автокефаль-

Помилкам збільшували України з рук

Стаханово, 11.11.1988.

„...Високій ті могили, де лягло спочити!...”
(Т. Шевченко)

Від Попраду аж по Кавказ ось такими могилами українських жертв з рук НКВД покрилася Українська Земля...

ної Православної Церкви (УАПЦ) в Східній Україні, кілька тисяч її духовенства та понад 10 мільйонів вірних — православних українців, які в 1921 — 1947 рр. каралися й умирали за Христа й Україну в тундрах холодного Сибіру, втайгах проклятої Колими чи в казаматах (ГПУ) НКВД, або ще й сьогодні борються і страждають на широких просторах СССР чи на далеких засланнях — то щойно тоді Голгофта Української нації стане перед нами в повній повноті.

Це геройська боротьба й велика трагедія українського народу, але рівночасно й ще більша Його жертва за найвищі ідеали цілого людства. На жаль — це людство й досьогодні (може почасти й з нашої вини...) їх не бачить і не доцінює. Це такий великий духовно-моральний капітал перед Богом і культурним християнським світом, яким нині жадна нація на цілій земській кулі не може протиставитися. І тому, коли нині на Рідній Землі ллеться мучинича кров нашого духовенства, чи у зворах і борах Карпат або в „Холодних Ярах” України за ці самі св. Ідеали борються завзято Героїчна УПА — то ми українські скитальці, прибиті трагедією

Народу радімо хоч тим, що по цей бік кордону „Царства Сатани”, рішенням Божого Провидіння є Муж, що журиться про весь український народ та живе там, де свободно може розказати всім народам про цю жахливу національну Голгофу українського народу!

III

Вичислені добродійства, які лише в останніх роках прийшли з Апостольського Престолу на многострадальний наш народ, є тільки однією маленькою частиною з тих усіх, що іх Святіший Отець зробив для нашого народу: про решту невидимих дібр і ласк, що ми їх одержали, з Вічного Риму, розкаже щойно колись історія. Це нас ще більш зобов'язує не лише до вдячності, але й до синівської вірності своїм архипастырям. За ці великі старання Апостольського Престолу для нашої загальної справи Центральний З'їзд Делегатів української еміграції на своїх нарадах в Н. Ульмі та Регенсбурзі висказав свою вдячність Святішому Отцеві та постановами своїх резолюцій переслав циркуляри у Вічний Рим. Українська Нація не може забути тих добродійств і все буде вдячна Ап. Престолові за них!

Безперечно, ніхто з нас не сумнівається, і кожний це добре знає, як багато старань і праці вклад у це Преосвящений наш Владика Кир Іван, яка велика заслуга в цьому є саме нашого Архиєрея, що проживає в Римі. Ми в синівській покорі і любові з глибокою вдячністю клонимо голови перед високим масштатом Його Святої Верховного Архиєрея Вселенської Церкви і сердечне та щире українське «Спасибі-Біг» складаємо за це нашему Ординарієві Єпископові Кир Іванові, який великі жертви несе, щоб прийти з допомогою свому рідному народові, якому «навіть молитись ворог 'не дастъ」. Ми всі дуже щасливі, що там, у Вічному Місті, де зі святих гробів верховних апостолів Петра і Павла не лише спливає Божа ласка на весь світ, але де часто рішається доля цілого світу — що там, у народів вольних колі, засідає і наш представник, наш великий муж і громадянин, наш Дорогий Архиєрей Преосвящений Єпископ Д-р Іван Бучко!

— o —

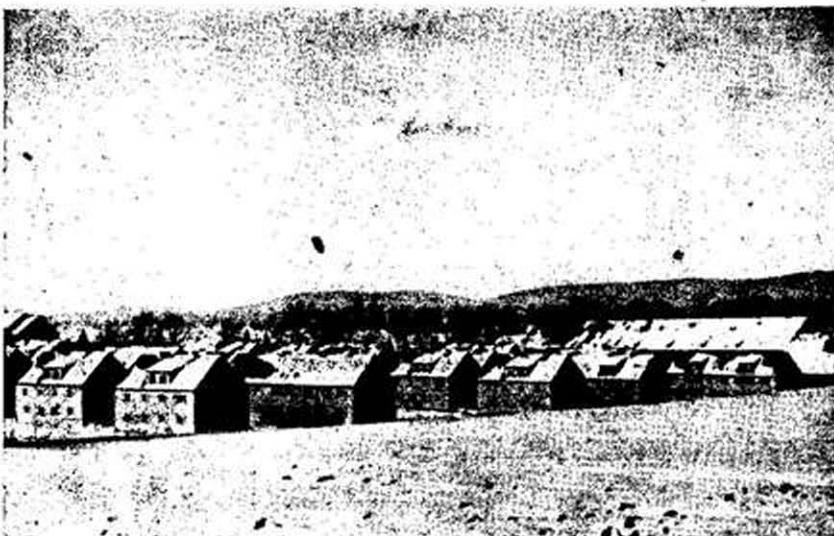
Але ця велика почесТЬ — засідати у християнських народів вольних колі” — зобов'язує дуже перед Богом і Нацією не лише нашого Високодостойного і Дорогого Архипастыря Кир Івана, вона ще більше зобов'язує і нас всіх!!!

Весною (квітень-травень) 1948, всі українські скитальці на німецькій землі будуть мати щастя стрінутися зі своїм Владикою та гостити Його між собою. І напевно кожний з нас захоче до китиці побажань нашому Архиереєві вплести і свою квітку. Найкращою рожею буде, коли ми, вітаючи Його між собою — чистою душою і щирим українським серцем та принимаючи з Його святительських рук архиерейське благословення — рівночасно зобов'яжемо себе кріпкою постановою: **Чесною працею, культурною поведінкою а передовсім справжнім християнським життям і взаємними молитвами — помогти Йому нести цей важкий хрест.**

Це буде й найкращий дарунок для Впреосвяц. Владики Івана й найглибший поклін і наймиліша жертва Рідному Краєві, якщо ми всі ще потрапимо ці постанови „єдиним серцем” й в любові в життя перевести.

— о —

Ці величезні жертви Українського Народу вливають у наші серця глибокі надії. Українська Церква вступила на шлях мучеництва й священномуучеництва. Це знак, що Всешишній Господь готове для Неї нове покликання в українському народі й величню місію у цілому християнському світі. Бог дає нам запоруку, що з святої крові мучеників зацвіте нове й повне життя Української Церкви й Народу!

ДОКУМЕНТИ:

Письмо до Владики

Український Обласний Комітет
(Комітет Українців Бездержавників)
в Регенсбурзі

Регенсбург, дня 6. грудня 1945 р.

ВАША ЕКСЦЕЛЕНЦІЄ!

Преосвящений і Дорогий Наш Владико!

До глибини душі зворушені Вашим батьківським піклуванням про нашу численну еміграцію, до якої й ми з регенсбурзької області належимо, складаємо Вам за це наші найсердечніші подяки — широко-українське «Спаси-Біг».

Думки нас, усіх українців, так тут — третьої української еміграції, — як і цілого нашого Рідного Краю, що сто-

Мішаний хор українських емігрантів у Регенсбурзі — в 1945/46 рр. (Дир. хору проф. М. Іваненко).

йті у вогні завзятої боротьби з наїзником, з усіх усюдів збігаються у Вічний Рим та концентруються коло Вашої Високодостойної Особи. Ми всі переконані, що допомога нам іде не лише від об'єднаної нашої української еміграції за морем, але передусім від Вас, Ваша Ексцеленціє. Про Вашу

Високодостойну Особу говорять нині всі українці, як греко-католики, так і православні, — і то без огляду на партійну принадлежність. Коло Вас бажають усі об'єднатись у важкій боротьбі за краще завтра нашої еміграції.

За великий успіх у Ваших стараннях і за історичну подію великого значення в житті нашої еміграції ми вважаємо останню офіційну подорож по осередках української еміграції в Німеччині Вашого делегата Всесвітл. о. д-ра Пе-

Приміщення Українського Обласного Комітету в Регенсбурзі в 1945 р. (П. поверх „Дрезденського Банку").

тра Дячишина. Треба бачити те колosalне зворушення та ту велику вдячність, яка відзеркалюється на лиці кожного за те, що Рим не забував про нас у важких хвилинах життя. Запевнення та підкреслення у промові о. делегата, що він приїжджає до всіх українців, щоб принести їм слова радості і надії в нинішніх критичних часах, більше причиняється до нашої єдності, ніж усякі конференції, велики наради і т. п. Гостина Достойного Гостя з Риму у нас є ве-

ликим святом. Вона сильно піднесла позицію 600-тисячної української еміграції в очах чужих.

Щоб поінформувати Вас хоч у загальному про життя нашої еміграції в Регенсбурзькій області, пересилаємо Вам декілька листів і актив з життя Українського Обласного Комітету Регенсбург (прикордонна область, т. зв. Обер-普法льц і Нідербаєрн при чеській границі над Дунаем). Ми докладаємо всіх старань, щоб наша еміграція морально трималась якнайкраще, бо не маючи ні армії, ні амбасад, як інші нації, знаємо, що тільки чесною працею і культурною поведінкою здобудемо світ. Висловлюючи наприкінці наше глибоке поважання Вашій Високодостойній Особі та нашу синівську відданість, прохасмо прийняти від нас якнайсердечніші поздоровлення, а рівночасно передати їх для всіх наших земляків, що живуть на італійській та інших землях.

Вже від сьогодні з нетерпливістю очікуємо Вашої гостини тут у нас і будемо дуже радіти, як з Новонародженим Месією ми всі разом заспіваемо: «Бог предвічний народився». Хай же Всешишній пошле Вам з небесних едемів якнайбільше сили й далі вести нас пустинею гіркої еміграції та зволить і Вам і нам якнайскорше дійти до любих земель Рідного Ханаану.

В Христі вірно віддані українські емігранти Регенсбурзької області.

Секретар Орг. Реф. Голова
(mgr. В. Кліш) (I. Городецький) (o. Б. Ганушевський)

Пастирське благословення

ЛІСТ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНОГО ВЛАДИКИ
ЄПІСКОПА КИР ІВАНА БУЧКА З РИМУ

Слава Ісусу Христу

(Знак Єп. Івана Бучка)

Рим, дня 26. січня 1946.

ДО
ХВАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КОМІТЕТУ
у Регенсбурзі.

Високоповажані Панове, Дорогі в Христі Браття!

Дуже сердечно дякую Вам за Ваше міле й цінне письмо з дня 6. грудня м. р., яке разом із цінними залучниками переслав мені наш добрій о. Др. Петро Дячишин. Зо-

крема дякую Вам за ті Ваші сердечні привіти й побажання та й прошу приняти від мене з Новим Роком 1946 мої найкращі, хоч уже дуже спізнені, зате тим сердечніші побажання, щоб Милосердний Господь зволив благословити Вас усіх, а з Вами й цілий наш український народ, зокрема наших бездольних збігців найбагатшими щедротами Свого Пресвятого Серця, потіхою з неба й доброю надією на многі, многі й щасливі літа.

З великою увагою й правдимим зацікавленням прочитував я Ваші залучники та й подивляв у них ту велич.

Під пам'ятником Митроп. Андрія Шептицького
в городі Богосл. Академії у Львові в 1933-1939 рр.

українського духа, що серед такого страшного лихоліття не то, що не заломлюється, але виявляє свої найшляхетніші змагання для оборони найкращих здобутків християнської культури й цивілізації перед азійським варварством так, що слушно може служити за зразок для тих народів, що чваняться своєю віковою культурою, а, в самій речі, повин-

ні би соромитись за ту нікчемність, яка в їхніх взаєминах з тим згаданим варварством каже їм щораз то далі відстуپати і зраджувати засади, що є вицвітом саме тої християнської культури, якою вони чваняться.

Рад би я дуже бодай на хвильку знайтися між Вами, поговорити лицем у лице, потішити Вас Божим Словом і зблизька благословити. Та, на жаль, воно тепер неможливе з багатьох зглядів. Часи лукаві. Та й не дуже було б указане, хоч би й на короткий час опускати мій теперішній осідок тоді, коли саме з того місця можна найкраще чувати

ЗЕ БНІСВЯТО НА ГІРЦІ, 16.

Собор Пресв. Богородиці в Холмі.

над усіма нашими справами, а при цьому так воно складається, як і завжди було в нашій історії, що тільки від Святого Апостольського Престолу можемо сподіватися правдивого спочування в нашій недолі, а то й могутнього голосу в нашій обороні. Не вважаю за вказане тут описувати ті всі випадки, хочби тільки з останніх місяців, що в них вчасна інтервенція Святого Вітця відвернула загрозливу небезпеку від наших нещасних збігів в тому чи іншому таборі. Правда, в теперішніх умовинах всесвітньої політики не можемо ми уповати на повний успіх інтервенції Святого Вітця перед могутніми цього світу, які клонять голови перед авторитетом атомової бомби, але нерадо признають автори-

тет Христового Намісника. Та зате наша надія кріпиться довір'ям до могутньої інтервенції Святого Вітця перед Милосердним і Всемогучим Богом, бо маемо наявні докази й зацінювання зі сторони Святого Вітця про Його особливe зацікавлення нашою долею, про Його молитви особисті та й про візвання цілого християнського світу до молитов і покути за крашу долю українського народу.

Це для нас цініша інтервенція, як ті всі голоси в нашій обороні зі сторони цієї, чи тієї потуги, або навіть і всіх їх разом, бо ці другі інтервенції, чи протекції могли би нас тільки в блуд впровадити, звертаючи нашу надію на людську поміч, а тим часом у Святому Письмі сказано, що «Проклят чоловік, надіяйся на чоловіка». Історичні події останніх часів повинні вже раз навчити нас, які гіркі розчарування й прокляття несе за собою зв'язування своїх надій з тою чи іншою людською потугою.

Оттої доброї надії, опертої на довір'ї в батьківське Боже Провидіння, що чуває над нами з більшою любов'ю, як чуває над долею воробця на даху, надії, опертої на довір'ї в Боже Милосердя, Справедливість і Всесилу, з цілого серця бажаю Вам, мої Дорогі в Христі Браття, щоб заєдно повторювати те, що колись сказав Праведний і Многострадальний Йов до Господа Бога: «Хоч і вбив би Ти мене, я не пестрану на Тебе надіятися й уповати на Тебе». Саме таке непохитне уповання Богу подобається і немов примушує Бога й Вітця нашого, щоби зглинувся на нашу недолю, бож Він, як каже Псальмонівець: «Щедр і милостив Господь, долготерплив і многомилостив не до конца прогнівається, нижче во вік враждається».

Через Господа в цілого серця благословеніх Христівих Братів, а зважи разом благословлено їх цілій нації і многострадальний український народ.

Благодаті Бога у вас віснагі

для сира,

Франц
Олійник
АКЗ

